

Súd: Najvyšší súd
Spisová značka: 5Cdo/239/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6120397711
Dátum vydania rozhodnutia: 28. 02. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Alena Adamcová
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:6120397711.2

Uznesenie

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: M. Z., nar. XX. XX. XXXX, bytom K., zastúpený MV Legal s. r. o., advokátska kancelária, Bratislava, Jedenásta 16, IČO: 36 857 947, proti žalovaným: 1/ M. C., nar. XX. XX. XXXX, bytom Z., 2/ A. C., nar. XX. XX. XXXX, bytom tamtiež, obaja zastúpení Mgr. Michalom Ferčákom, advokátom, Topoľčany, Bernolákova 1652, IČO: 50 825 739, o zaplatenie sumy 15.000 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 7C/101/2020, o dovolaní žalovaných 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 28. júla 2022 sp. zn. 9Co/4/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Nitre z 28. júla 2022 sp. zn. 9Co/4/2022 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Nitra (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom zo 17. júna 2021 č. k. 7C/101/2020-249 v spojení s opravným uznesením z 21. júla 2021 č. k. 7C/101/2020-270 uložil žalovaným povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 15.000 eur spolu s úrokom vo výške 2 % mesačne zo sumy 15.000 eur od 27. 01. 2016 do 31. 03. 2016, s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 15.000 eur od 01. 04. 2016 do zaplatenia spoločne a nerozdielne, a to do 3 dní od právoplatnosti rozhodnutia (výrok I.). Zároveň rozhodol, že žalobca má voči žalovaným nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (výrok II.).

1.1. Súd prvej inštancie v dôvodoch rozhodnutia uviedol, že preskúmal zmluvu označenú ako zmluva o úvere, na základe ktorej si žalobca uplatnil žalovaný nárok a vyhodnotil ju podľa obsahu ako zmluvu o pôžičke, predmetom ktorej bolo poskytnutie pôžičky dlžníkovi vo výške 15.000 eur. Súd predmetný zmluvný vzťah posúdil ako zmluvu uzatvorenú podľa zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OZ“) a nie ako zmluvu o úvere uzatvorenú podľa Obchodného zákonníka (ďalej aj „ObZ“). K námietke legitímácie žalovaných uviedol, že ju považuje za nedôvodnú. Zmluvu posúdil v súlade s § 657 ods. 1 Občianskeho zákonníka ako listinu obsahujúcu viaceré samostatné právne úkony - zmluvu medzi žalobcom a dlžníkom a zmluvu žalobcu s dlžníkom a so spoločnosťou FEM Invest, so A. A. a so žalovanými 1/ a 2/, ktorí pristupujú k záväzkom dlžníka. Zmluvu medzi žalobcom a dlžníkom súd posúdil ako zmluvu o pôžičke, keď záväzok žalobcu bol poskytnúť dlžníkovi peňažné prostriedky v presne stanovenej sume a dlžník sa zaviazal poskytnuté peňažné prostriedky vrátiť a zaplatiť žalobcovi úroky (§ 657 ods. 2 OZ). Zmluva o pôžičke súčasne obsahovala dohodu žalobcu a dlžníka o pristúpení k záväzkom dlžníka pristupujúcimi dlžníkmi (vrátane žalovaných). Túto súd posúdil ako nepomenovanú zmluvu s účinkami obdobnú pristúpeniu k záväzku podľa § 533 a § 534 OZ, nebolo teda potrebné, aby pred uplatnením nároku voči žalovaným svoj záväzok nesplnil dlžník. Súd mal za preukázané zaplatenie peňažných prostriedkov žalobcom na účet dlžníka, t. j. že záväzok žalobcu poskytnúť peňažné prostriedky v súlade so zmluvou bol splnený. Zdôraznil, že poukázanie finančných prostriedkov na účet dlžníka, resp. tretej osoby, nezbavuje pristupujúcich dlžníkov povinnosti vrátiť finančné prostriedky, ktoré žalobca poskytol dlžníkovi.

1.2. Pokiaľ išlo o námietku premlčania, súd prvej inštancie uviedol, že zo zmluvy o pôžičke vyplýva, že žalovaní boli povinní predmetnú pôžičku vrátiť do 31. 03. 2016, pričom žaloba bola na súd podaná 15. 10. 2020. Strany sporu uzatvorili dňa 21. 08. 2019 uznanie dlhu, obsahom ktorého bola aj pôžička, ktorá je predmetom tohto sporu, pričom v zmysle § 558 OZ platí, že ak niekto uzná písomne, že zaplatí svoj dlh určený čo do dôvodu aj výšky, predpokladá sa, že dlh v čase uznania trval. Z ustanovenia § 110 ods. 1 veta druhá OZ vyplýva, že ak právo dlžník písomne uznal čo do dôvodu i výšky, premlčuje sa za desať rokov odo dňa, keď k uznaniu došlo; ak bola však v uznaní uvedená lehota na plnenie, plynie premlčacia doba od uplynutia tejto lehoty. Z uvedeného je zrejmé, že v dôsledku uznania dlhu nastúpila 10-ročná premlčacia lehota. Neobstál argument o nevedomosti žalovaných, že dlh je premlčaný pri uznaní, resp. čo je premlčanie, nakoľko z emailovej komunikácie z 21. 11. 2017 (č. I. 152) mal súd za preukázané, že žalovaný 1/ kontaktoval žalobcu ohľadne pôžičiek a ich prípadného premlčania, keď uviedol, že „a z toho dôvodu, aby nedošlo premlčacej dobe na sumy 30.000 eur a 20.000 eur je A. pripravený podpísať dodatok k pôžičke.“ Aj keď predmetom tejto komunikácie nebola práve pôžička, ktorá je predmetom tohto sporu, uvedené preukazuje, že žalovaný 1/ je znalý právnych predpisov, ako aj inštitútu premlčania a jeho dôsledkov. Bolo zrejmé, že pohľadávka žalobcu nie je premlčaná a žaloba bola na súd podaná včas, v rámci 10-ročnej premlčacej lehoty.

1.3. Súd prvej inštancie uviedol, že po preskúmaní zmluvy o pôžičke ako aj uznania dlhu zistil, že tieto právne úkony sú jasné, zrozumiteľné čo do obsahu plnenia a je z nich zrejmé, čo sa predmetnými úkonmi sleduje. Súd nevzhliadol dôvody, pre ktoré by mal tieto úkony v rámci predbežnej otázky vyhodnotiť za absolútne neplatné. Náhradu trov konania priznal podľa pomeru úspechu vo veci.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 28. júla 2022 sp. zn. 9Co/4/2022 na odvolanie žalovaných rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalobcovi priznal voči žalovaným 1/ a 2/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

2.1. Odvolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že súd prvej inštancie správne vyhodnotil skutkový stav veci, ktorú aj správne právne posúdil, pričom riadne odôvodnil všetky pre posúdenie veci podstatné skutočnosti. Rozsudok súdu prvej inštancie preto ako vecne správny potvrdil, s jeho odôvodnením sa stotožnil a na tieto dôvody podľa § 387 ods. 2 CSP odkázal. Na potvrdenie správnosti záverov súdu prvej inštancie a k námietkam uvedeným v odvolaní žalovaných doplnil ďalšie dôvody. Odvolací súd uviedol, že vzhľadom k subjektom predmetnej zmluvy nejde o priamu aplikáciu Obchodného zákonníka v zmysle ustanovenia § 261, táto zmluva bola posúdená ako zmluva o pôžičke podľa Občianskeho zákonníka. Zhodne konštatoval platnosť predmetnej zmluvy o pôžičke, keď žalobca preukázal, že finančnú čiastku na základe zmluvy o pôžičke zaslal dlžníkovi. Stotožnil sa tiež s tým, že obsah bodu 4. predmetnej zmluvy posúdil ako zmluvu nepomenovanú podľa § 51 OZ, keď z nej vyplýva, že na základe dohody veriteľa a dlžníka sa rozširuje okruh subjektov povinných vrátiť pôžičku s príslušenstvom. Odvolací súd uviedol, že ide o zmluvu s obdobnými účinkami ako pristúpenie k záväzku podľa § 553 a § 554 OZ, pričom dohodu uzavretú v bode 4. predmetnej zmluvy nemožno podriaďiť pod ustanovenia § 533 a § 534 OZ o pristúpení k záväzku, ani pod ustanovenia § 546 OZ o ručení, pretože nespĺňa podmienky týchto ustanovení. V bode 4. predmetnej zmluvy bol dohodnutý odlišný inštitút ako je pristúpenie k záväzku a ručenie, teda súd žiaden zo žalovanými uvádzaných inštitútov neuprednostnil, pričom ak by aj dohoda o ručení (posledná veta bodu 4.) bola platne dojednaná podľa § 546 OZ, žalovaní 1/ a 2/ sa v zmysle tohto bodu stali dlžníkmi veriteľa popri dlžníkovi, čo vylučuje možnosť byť zároveň ručiteľmi. Žalovaní sa považovali za dlžníkov žalobcu, čo vyplýva aj z mailovej korešpondencie žalobcu so žalovaným 1/, založenej v spise.

2.2. Pokiaľ ide o premlčanie, podľa odvolacieho súdu nepreukázaná vedomosť žalovaných 1/ a 2/ o premlčaní predmetnej pôžičky v čase podpísania uznania dlhu, mala za následok len to, že týmto úkonom nebola založená právna domnienka existencie dlhu v čase jeho uznania. Nemení to nič na tom, že uznanie dlhu žalovanými má za následok, že právo žalobcu uznané čo do dôvodu i výšky sa premlčuje za desať rokov odo dňa, keď k uznaniu došlo. Odvolací súd aj preto dospel k záveru, že právo žalobcu na vrátenie dlhu nie je premlčané. Samotná existencia dlhu, teda vyplatenie pôžičky žalobcom na účet dlžníka v priebehu konania nebolo sporné a bolo preukázané prevodným príkazom v banke. Pokiaľ ide o určitosť tohto právneho úkonu a o to, či sú jednotlivé pôžičky zameniteľné, odvolací súd dodal, že v uznaní dlhu je zahrnutých viacero právnych úkonov (uznanie dlhu vo vzťahu k viacerým pôžičkám), ktoré sú navzájom oddeliteľné a vo vzťahu k predmetnej pôžičke považoval toto uznanie za dostatočne určité, keď je z neho zrejmé, že žalovaní 1/ a 2/ uznali pôžičku na základe zmluvy o pôžičke

z 27. 01. 2016 v sume 15.000 eur, ktorej splatnosť bola 31. 03. 2016, čo korešponduje s predmetnou zmluvou o pôžičke. Z uvedeného dôvodu považoval odvolací súd uznanie dlhu vo vzťahu k predmetnej zmluve o pôžičke za platné, pričom uznanie dlhu vo vzťahu k ostatným pôžičkám bolo pre posúdenie tejto veci bezpredmetné. Osobitne sa vysporiadal aj s ďalšími odvolacími námietkami (posúdenie dohody o limitovaní vymáhania, neoprávnené podnikanie žalobcu, absencia riadneho odôvodnenia).

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podali žalovaní 1/ a 2/ (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovali z ustanovení § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

3.1. Za podstatnú otázku v zmysle dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP považovali aplikačný vzťah uznania práva podľa § 110 ods. 1 OZ a uznania dlhu podľa § 558 OZ. Uviedli, že aj odvolací súd výslovne konštatoval, že ich vedomosť o premlčaní žalobou uplatnenej pôžičky nebola v spore preukázaná a táto vedomosť nevyplýva ani zo sporného dokumentu označeného ako Uznanie dlhu, splátkový kalendár, dohoda o limitovaní vymáhania záväzku z 21. 08. 2019, ale napriek tomu mu odvolací súd priznal účinky plynutia 10-ročnej premlčacej doby. Takéto právne posúdenie veci odvolacím súdom nepovažovali za správne. Z dikcie § 558 OZ nepochybne vyplýva, že uznať možno i premlčaný dlh. Relevantnou otázkou je, či uznanie premlčaného dlhu má právne následky uvedené v ustanovení § 110 ods. 1 druhá veta OZ, a teda či takéto uznanie zakladá plynutie novej desaťročnej premlčacej doby aj za situácie, keď dlžník o premlčaní nevedel. Podľa názoru dovolateľov správny výklad a aplikácia ustanovenia § 558 v spojení s § 110 ods. 1 OZ by mal viesť k záveru, že uznanie premlčaného dlhu, v tomto prípade plynutie novej desaťročnej premlčacej doby, nezakladá. Opačné názory, že z pohľadu účinkov v zmysle § 110 ods. 1 OZ nie je podstatná vedomosť dlžníka o premlčaní záväzku, vychádzajú z rozhodnutia publikovaného pod R 51/1968. Uvedené rozhodnutie podľa názoru dovolateľov nie je možné na túto otázku aplikovať, pretože vzhľadom na dátum jeho vydania logicky nemôže zohľadňovať zmenu právnej úpravy uznania dlhu, ku ktorej došlo od 1. januára 1992 v dôsledku novely OZ. Doplnili, že ustanovenia § 110 ods. 1 a § 558 OZ neupravujú dva samostatné inštitúty uznania dlhu/práva, ale navzájom spolu súvisiace. Na podporu správnosti uvedeného právneho posúdenia poukázali napríklad na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) z 25. marca 2010 sp. zn. 1Cdo/197/2009 a viaceré rozhodnutia odvolacích súdov. Názor, podľa ktorého nevedomosť o premlčaní dlhu nemá vplyv na účinky uznania práva podľa § 110 ods. 1 OZ nemožno akceptovať, pretože vychádza z výkladu práva ignorujúceho vnútornú prepojenosť uvedených ustanovení (§ 110 ods. 1 OZ a § 558 OZ) a historické súvislosti ich zavedenia do právneho poriadku. Prípadný poukaz na rozhodnutia a súdnu prax Najvyššieho súdu Českej republiky neobstoja, pretože nejde o ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít podľa článku 2 ods. 2 základných princípov Civilného sporového poriadku. Za ustálenú rozhodovaciu prax nemožno považovať ani rozhodnutie R 51/1968 (rozhodnutie NS ČR sp. zn. 3Cz/6/1968 z 27. 02. 1968), pretože bolo prekonané neskoršou zmenou Občianskeho zákonníka v znení účinnom od 01. 01. 1992 (R 71/2018). Vedomosť dlžníka o premlčaní dlhu pri jeho uznaní (§ 558 OZ) musí byť v prípade sporu preukázaná pozitívne (t. j. nielen domnienkou), inak by táto podmienka stanovená zákonom nemala žiadny zmysel (nakoľko domnienka znalosti právneho poriadku pôsobí voči každému, nikto by sa nemohol dovolávať toho, že o premlčaní dlhu nevedel).

3.2. Pokiaľ išlo o dovolací dôvod v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP dovolatelia namietali nedostatočné a vnútorne rozporné odôvodnenie rozhodnutí súdov nižších inštancií vo vzťahu k neurčitosti predmetnej zmluvy o pôžičke, ako i k premlčaní. V tejto súvislosti uviedli, že odvolací súd nereagoval na ich námietky z odvolania, týkajúce sa aj problematiky bezprávnej vyhrážky, ktorej museli zo strany žalobcu čeliť, a ktorá by mohla zneplatniť uznanie dlhu. Rovnako sa krajský súd podľa dovolateľov nevysporiadal s námietkou predčasného podania žaloby i neoprávneného podnikania žalobcu.

4. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu považoval argumentáciu dovolateľov za nedôvodnú a argumentáciu odvolacieho súdu za správnu, nemajúcu znaky zmatečnosti alebo arbitrárnosti. Navrhol dovolanie zamietnuť a priznať mu náhradu trov dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolacích (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podali v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strany zastúpené v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorých neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovaných 1/ a 2/ je prípustné a aj dôvodné, a preto rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

6. V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. V danom prípade dovolatelia vyvodili prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

7. Žalovaní v dovolaní argumentovali tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia vecí, pokiaľ ide o aplikačný vzťah uznania práva podľa § 110 ods. 1 OZ a uznania dlhu podľa § 588 OZ. Nesúhlasili s názorom krajského súdu, že nepreukázaná vedomosť žalovaných o premlčaní predmetnej pôžičky v čase podpísania uznania dlhu má za následok len to, že týmto úkonom nebola založená právna domnienka existencie dlhu v čase jeho uznania, čo však nič nemení na tom, že toto uznanie dlhu žalovanými má za následok, že právo žalobcu, uznané čo do dôvodu i výšky, sa premlčuje za desať rokov, a teda právo žalobcu na vrátenie dlhu nie je premlčané. Podľa dovolateľov tento názor nemožno akceptovať, pretože vychádza z výkladu práva, ignorujúceho vnútornú prepojenosť uvedených ustanovení (§ 110 ods. 1 OZ a § 558 OZ) a historické súvislosti ich zavedenia do právneho poriadku. Judikatúru zastávajúcu tento názor považovali za prekonanú alebo nezáväznú. Dovolací súd dospel k záveru, že dovolatelia týmto spôsobom zodpovedajúcim spôsobom vymedzili právnu otázku, ktorú podľa nich odvolací súd nesprávne právne posúdil. Uvedená právna otázka nebola doposiaľ v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu riešená, a preto je dovolanie žalovaných v danom prípade procesne prípustné. K tejto otázke sa síce vyjadril najvyšší súd v uznesení z 25. marca 2010 sp. zn. 1Cdo/197/2010, avšak v predmetnom rozhodnutí to bola iba vedľajšia otázka, ktorú dovolací súd riešil popri hlavnom dôvode, na ktorom založil svoje meritórne rozhodnutie (čas splnenia dlhu). Dovolací súd nepovažoval za ustálenú prax dovolacieho súdu rozhodnutie R 51/1968 (rozhodnutie najvyššieho súdu Českej socialistickej republiky sp. zn. 3Cz/6/1968), pretože toto rozhodnutie vzniklo v čase, keď nebolo účinné ustanovenie § 558 OZ, ktoré má zásadný vplyv na uznanie premlčaného dlhu a plynutie novej premlčacej doby podľa § 110 ods. 1 vety druhej OZ. Novela Občianskeho zákonníka č. 509/1991 Zb. účinná 1. januára 1992 zásadne ovplyvnila vzájomné vzťahy medzi predmetnými ustanoveniami. Rovnako nemožno považovať za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu judikatúru Najvyššieho súdu Českej republiky, ktorá vznikla po zániku spoločného štátu (R 71/2018). Nebolo preto potrebné predkladať vec veľkému senátu, keďže dovolací súd sa nepotreboval odlíšiť od názoru iného senátu najvyššieho súdu.

8. Podľa ustanovenia § 110 ods. 1 veta druhá Občianskeho zákonníka, ak právo dlžník písomne uznal čo do dôvodu i výšky, premlčuje sa za desať rokov odo dňa, keď k uznaniu došlo; ak bola však v uznaní uvedená lehota na plnenie, plynie premlčacia doba od uplynutia tejto lehoty. Podľa ustanovenia § 558 OZ, ak niekto uzná písomne, že zaplatí svoj dlh určený čo do dôvodu aj výšky, predpokladá sa, že dlh v čase uznania trval. Pri premlčanom dlhu má také uznanie tento právny následok, len ak ten, kto dlh uznal, vedel o jeho premlčaní.

9. Rozhodnutie odvolacieho súdu i vymedzenie právnej otázky, na ktorej zakladajú prípustnosť dovolania žalovaní, sa vo svojej podstate líšia v pohľade na právne následky nevedomosti žalovaných o premlčaní uznaného dlhu, pričom objasnenie spornej otázky má vyplynúť z vyriešenia výkladového problému ustanovení Občianskeho zákonníka citovaných v bode 8. v tom, či nevedomosť žalovaných o premlčaní podľa ustanovenia § 558 OZ má za následok, že (ne)začne plynúť nová (10-ročná) premlčacia doba podľa ustanovenia § 110 ods. 1 OZ. Je preto potrebné vysvetliť vzájomný vzťah týchto ustanovení a normatívny režim, ktorý z ich právnej úpravy vyplýva. Je žiadúce objasniť, či právny režim týchto ustanovení existuje oddelene (ako tvrdí súd odvolací), alebo sú tieto ustanovenia vo vzájomnom vzťahu prepojené a ich právne režimy spolu súvisia, resp. istým spôsobom je jeden podmienkou druhého (ako tvrdia dovolatelia). Ide teda o odpoveď, či predmetné ustanovenia Občianskeho zákonníka tvoria jeden zákonný inštitút.

10. Odvolací súd v dovolaní napadnutom rozhodnutí uviedol, že vedomosť žalovaných o premlčaní predmetného dlhu pri jeho uznaní nie je preukázaná.

11. Právny názor odvolacieho súdu, ktorý zaujal v napadnutom rozhodnutí, dovolací súd považuje za nesprávny. Ako východisko možno označiť uznesenie najvyššieho súdu z 25. marca 2010 sp. zn.

1Cdo/197/2009, z ktorého vyplýva, že uznávací prejav dlžníka učený po uplynutí pôvodnej 3-ročnej premlčacej doby, pokiaľ dlžník o premlčaní nevedel, nezakladá plynutie novej premlčacej doby podľa ustanovenia § 110 ods. 1 OZ. Dovolací súd sa s týmto právnym názorom stotožňuje. Treba tu prihliadať na historické súvislosti vzniku právnej úpravy, jednotlivých ustanovení, vzťahov medzi nimi, ako aj vnútornú logiku a usporiadanie ustanovení Občianskeho zákonníka. Dovolací súd je toho názoru, že uznanie dlhu je v Občianskom zákonníku upravené ako jednotný inštitút, čo by malo byť štandardom pri tvorbe práva i všeobecne v právnom živote. Prípadná dvojkoľajnosť nie je v súlade s doktrínou racionálneho zákonodarcu a nie je ani v súlade s potrebou rozumnej systematiky právneho poriadku. Ak by mala v danom prípade oprávnené existovať, mala by byť v zákone jasne označená, prípadne jednoznačne odvoditeľná.

12. Dvojkoľajnosť pri posudzovaní uznania dlhu nie je z pohľadu systematiky právnej úpravy žiaduca a považovať ju za zámer zákonodarcu, len s ohľadom na obsiahnutie jednotlivých inštitútov v zákone na rozličných miestach, nepostačuje na jednoznačný záver o tom, že bola zo strany zákonodarcu zámerná. Pri pohľade na spôsob právnej úpravy tej časti Občianskeho zákonníka, ktorá upravuje premlčanie, a v ktorej sa nachádza ustanovenie § 110 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ustanovujúce desaťročnú premlčaciu dobu, možno vyvodiť niekoľko záverov. Zo systematiky právnej úpravy premlčania totiž vyplýva, že ustanovenie § 110 ods. 1 veta druhá OZ len konštatuje dĺžku premlčacej doby, pokiaľ ide o právo uznané čo do dôvodu a výšky.

12.1. Premlčanie je v Občianskom zákonníku upravené takým spôsobom, že v § 100 je vyjadrená vo svojej podstate generálna klauzula premlčania. Toto ustanovenie definuje obsah premlčania, jeho právne následky vo všeobecnosti a rozsah práv, na ktoré sa toto kvalifikované plynutie času vzťahuje. Ďalej v § 101 je stanovená všeobecná 3-ročná premlčacia doba a moment, odkedy v zásade začína plynúť. V ďalších ustanoveniach § 102 až § 105 sú upravené osobitné začiatky plynutia premlčacej doby, pokiaľ ide o niektoré špecifické práva (napr. práva z poistenia a pod.). Nasledujú ustanovenia § 106 až § 110 OZ, upravujúce osobitné prípady, kedy je premlčacia doba pri vymedzených právach v inej dĺžke ako v § 101 OZ, pri niektorých plynie kratšie a pri niektorých dlhšie (vrátane premlčania uznaného dlhu). Napokon v § 111 až § 114 stanovuje OZ pravidlá plynutia premlčacej doby (spočívania a pod.).

12.2. Pokiaľ ide o úpravu osobitných dĺžok premlčacej doby, ide o právo na náhradu škody, vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia, práva z prepravy, vecné bremená a pod. Tieto inštitúty sú osobitne upravené v iných častiach OZ a tvoria s právnou úpravou premlčania jednotný celok. Bolo by predsa absurdné tvrdiť, že náhrada škody upravená v ustanovení § 106 OZ je iná ako v ustanovení § 420 a nasl. OZ. Preto je podľa dovolacieho súdu logické nahliadať na uznanie dlhu upravené v ustanovení § 110 a v ustanovení § 558 OZ ako na jednotný inštitút a ich právnu úpravu považovať za vzájomne prepojenú. Prečo by práve v ustanovení § 110 OZ mal byť zakladaný nový právny inštitút, keď sa to v analogických prípadoch napr. § 106 až § 109 OZ nedeje. Odlišný názor, ktorý sa v časti rozhodovacej praxe i odbornej právnickej obce usídlil, možno odôvodniť ako následok toho, že rozširujúca úprava uznania dlhu v Občianskom zákonníku, ktorá by sa zaoberala vedomosťou o premlčaní pôvodne upravená nebola, pričom do Občianskeho zákonníka bola pridaná až novelizáciou v roku 1991. Doktrína, ale aj rozhodovacia činnosť Najvyššieho súdu ČR sa zmene prispôbila v prospech dvojkoľajnosti úpravy uznania dlhu (práva). Podľa názoru dovolacieho súdu tento názor, hoc dlhodobo zaužívaný, je potrebné vyvrátiť. V roku 1991 sa osobitne upravovali novelizáciou Občianskeho zákonníka aj iné inštitúty, pričom v týchto prípadoch sa jednotnosť inštitútu, hoc podrobnejšie doplneného v roku 1991, nespochybňuje.

13. Dovolací súd sa pri výklade predmetných ustanovení Občianskeho zákonníka zaoberal aj otázkou, prečo by sa uznanie premlčaného dlhu spomínalo v ustanovení § 558, ak by nemalo súvisieť s ustanovením § 110 OZ. Čo zákonodarcu viedlo k tomu, aby v jednom predpise upravil dva inštitúty, ale ich obsah by vyjadril rovnakými slovami („uznal, čo do dôvodu i výšky“)? Na tieto otázky nenašiel logickú ani racionálnu odpoveď. Dovolací súd sa nestotožňuje v argumentácii pri výklade rovnakej právnej úpravy, že ide o rozdielne právne inštitúty, nakoľko ustanovenie § 110 ods. 2 OZ neobsahuje ako povinnú náležitosť prísľub dlh zaplatiť (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 1. júla 2008 sp. zn. 28Cdo/84/2008). Na tento názor poukázal aj žalobca vo svojom vyjadrení. Podľa tejto argumentácie v prípade, ak je dlh uznaný len do dôvodu a výšky a neobsahuje prísľub zaplatiť, platí síce premlčacia doba 10 rokov, avšak neplatí domnienka existencie a výšky dlhu. S poukazom na predmetné rozhodnutie

súdu iného štátu žalobca precízne analyzuje jazykové znenie predmetných ustanovení, avšak na širšie položené otázky o účele dvojkoľajnosti úpravy uznania dlhu (práva), neodpovedá.

13.1. Dôvod, prečo zákonodarca vložil do ustanovenia § 558 OZ povinnosť vyhlásiť (prisľúbiť) zaplatenie dlhu je práve v tom, že na rozdiel od § 110 ods. 1 OZ ide o uznanie „dlhu“ a nie uznanie „práva“. Z podstaty pojmu dlh vyplýva povinnosť ho zaplatiť, preto zákonodarca pri precizovaní úpravy uznania peňažného dlhu doplnil i prisľub jeho zaplatenia. Prisľub zaplatiť znamená špecifikáciu, že ide o peňažný záväzok a tento prisľub dopĺňa podmienky jeho uznania. Prisľub zaplatenia sa logicky nemôže týkať nepeňažných záväzkov (práv), keďže § 110 ods. 1 veta druhá OZ sa vzťahuje aj na uznanie iných povinností ako peňažných dlhov. Navyše § 110 ods. 1 veta druhá OZ v časti za bodkočiarkou uvádza lehotu na plnení dlhu, ktorá zodpovedá prisľubu platiť, keďže ide o písomné vyhlásenie dlžníka. Ak vo vyhlásení lehota chýba, implicitne predmetné ustanovenie predpokladá, že dlžník je pripravený plniť ihneď. Ak by sa práve z tohto dôvodu rozchádzalo jeho vyhlásenie s realitou („načo uznáva dlh, keď je pripravený plniť“), práve z tohto dôvodu zákonodarca veriteľovi poskytuje dlhšiu premlčaciu lehotu, aby v prípade kompromisu, ktorým je uznanie dlhu z oboch strán bol dlhšie chránený pred prípadnými obštrukciami a nedodržiavaním povinnosti zo strany dlžníka.

13.2. Podľa názoru najvyššieho súdu je uznanie dlhu v Občianskom zákonníku upravené ako jednotný inštitút. Právna úprava tohto inštitútu v § 558 OZ obsahuje podmienky jeho uplatnenia a jeho následky. Takisto upravuje v druhej vete podmienky uznania premlčaného dlhu. Túto úpravu (obdobne ako je to napr. pri náhrade škody) potom dopĺňa osobitná úprava dĺžky premlčacej doby uznaného práva vo vete druhej § 110 ods. 1 OZ. Ustanovenie § 110 ods. 1, veta druhá OZ je teda iba osobitnou reguláciou (odlišnou od všeobecnej 3-ročnej) dĺžky premlčacej doby dlhu (práva), ktorý bol uznaný, čo do dôvodu i výšky podľa § 558 OZ. Pokiaľ teda platí, že podmienkou účinného uznania premlčaného dlhu podľa § 558 OZ je vedomosť dlžníka o tomto premlčaní, je táto vedomosť podmienkou aj počiatku plynutia novej, teraz už desaťročnej premlčacej doby podľa ustanovenia § 110 ods. 1 druhej vety OZ.

13.3. Predpokladom uloženia povinnosti zaplatiť dlh je, že existuje (slovami zákona „trvá“) a v súdnom sporovom konaní je to prvá vec, ktorú súd skúma. Aby mohol byť dlh premlčaný, musí existovať a teda ak dlh netrvá, nie je potrebné skúmať jeho premlčanie. Za stavu, že je potvrdené, že dlh trvá, lebo ho dlžník uznal, je namieste skúmať premlčanie (ak bola vznesená námietka premlčania). Dovolaciemu súdu z právnej úpravy, ani z povahy právneho vzťahu, nevyplýva žiaden dôvod, prečo by vedomosť dlžníka o premlčaní mala mať iné účinky na existenciu dlhu („dlh trval“), ako na jeho premlčanie. Použitím argumentum a maiori ad minus, keď sa (ne)vedomosť dlžníka o premlčaní vzťahuje na vážnejší dôsledok (existencia dlhu), týka sa aj následku menej podstatného (plynutie premlčacej doby).

14. Ustanovenie § 558 Občianskeho zákonníka bolo do tohto právneho predpisu zavedené až novelou uskutočnenou zákonom č. 509/1991 Zb. účinnou od 01. 01. 1992; Občiansky zákonník v znení účinnom do 31. 12. 1991 podmienky uznania premlčaného dlhu vôbec neupravoval. Ak uznanie premlčaného dlhu do 31. 12. 1991 nebolo viazané na vedomosť dlžníka o premlčaní, z ustanovenia § 110 ods. 1 OZ nevyplývalo, že by nebolo možné uznať už premlčaný dlh (k tomu záveru dospela aj súdna prax v R 51/1968). V dôsledku zmeny právnej úpravy uznania premlčaného dlhu po 01. 01. 1992, právne následky viažuce sa na možnosť počítania novej desaťročnej premlčacej doby pri právach písomne uznaných čo do dôvodu a výšky (§ 110 ods. 1 druhá veta OZ) sú závislé od toho, či dlžník o premlčaní vedel alebo nie. Nová právna úprava účinná od 01. 01. 1992 stanovila podmienky uznania dlhu vrátane uznania premlčaného dlhu, preto ustanovenie § 110 ods. 1 druhá veta OZ a ustanovenie § 558 OZ nemožno aplikovať oddelene (§ 110 ods. 1 veta druhá OZ žiadne podmienky uznania dlhu osobitne nestanovuje). Uznanie premlčaného práva zakladá právne dôsledky uvedené v ustanovení § 110 ods. 1 druhá veta OZ len vtedy, ak dlžník o premlčaní vedel (§ 558 posledná veta OZ); ak dlžník o premlčaní nevedel, či už pre omyl skutkový alebo pre omyl právny (napr. že nepoznal ustanovenia o premlčaní), nemá jeho uznanie akékoľvek právne účinky (porovnaj rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 17Co/231/2018 z 24. 04. 2019, Právo a judikatúra v praxi 12/2023).

15. Tvrdenie odvolacieho súdu, podľa ktorého nevedomosť o premlčaní dlhu nemá vplyv na účinky uznania práva podľa § 110 ods. 1 OZ nie je správne, pretože vychádza z výkladu práva, ktorý ignoruje vnútornú prepojenosť uvedených ustanovení (§ 110 ods. 1 OZ a § 558 OZ) a historické súvislosti ich zavedenia do právneho poriadku. Súdna prax Najvyššieho súdu Českej republiky nie je pre najvyšší súd záväzná, pretože nejde o ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít podľa článku 2

ods. 2 základných princípov Civilného sporového poriadku a osobitne za ustálenú rozhodovaciu prax nemožno považovať ani rozhodnutie R 51/1968 (rozhodnutie NS ČR sp. zn. 3Cz/6/1968 z 27. 02. 1968), pretože bolo prekonané neskoršou zmenou OZ v znení účinnom od 01. 01. 1992 (R 71/2018); z tohto dôvodu nebolo potrebné odôvodňovať odklon od ustálenej rozhodovacej praxe (§ 220 ods. 3 CSP, resp. § 393 ods. 3 CSP).

16. Pokiaľ nebolo preukázané, že žalovaní v čase tvrdeného uznania dlhu disponovali informáciami o jeho premlčaní, uznanie dlhu o premlčaní ktorého žalovaní vedomosť nemali, nemohlo vyvolať právne dôsledky predpokladané ustanovením § 110 ods. 1 OZ, spočívajúce v začatí plynutia novej desaťročnej premlčacej doby na uplatnenie práva na vrátenie spornej pôžičky; pre premlčanie uplatneného nároku tak platila všeobecná trojročná premlčacia doba opierajúca sa o ustanovenie § 101 OZ. Vedomosť žalovanej strany ako dlžníka(-ov) o premlčaní dlhu nemožno preukazovať domnienkou znalosti právneho predpisu zverejneného v Zbierke zákonov.

17. Keďže dovolací súd zistil, že je dovolanie nielen prípustné, ale i dôvodné, neostalo mu nič iné, ako predmetné rozhodnutie v zmysle ustanovení § 449 ods. 1 a § 450 CSP zrušiť a vrátiť vec krajskému súdu na ďalšie konanie.

18. V súvislosti s námietkou dovolateľov o zmätočnosti napadnutého rozhodnutia v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP, vzhľadom na konštatované nesprávne právne riešenie podstaty prejednávaného sporu odvolacím súdom, považuje dovolací súd za nadbytočné zaoberať sa kvalitou odôvodnenia jeho rozhodnutia, nakoľko vec bude znovu predmetom rozhodovania odvolacieho súdu, ktorému sa vracia na ďalšie konanie.

19. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

20. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

21. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.